

OBUMRZEĆ (35) *vb pf*

o jasne; e prawdopodobnie jasne (tak w mrzeć).

inf obumrzeć (6). ◇ *fut* 1 sg obumrę (1). ◇ 2 sg obumrzesz (1). ◇ 3 sg obumrze (14). ◇ 3 pl obumrą (1). ◇ *praet* 2 sg *m* -eś obumarł (1). ◇ 3 sg *m* obumarł (1). *f* obumarła (1). [*n* obumarło.] ◇ 3 pl *m* *pers* obumarli (1). ◇ *plusq* 3 sg *n* było obumarło (1). ◇ 3 pl *m* *pers* byli obumarli (1). ◇ *con* 3 sg *m* by obumarł (1). *n* by obumarło (2). ◇ *part praet act* obumar(w)szy (3).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

1. *Przesiać żyć, stracić życie; mori Vulg, PolAnt (32) : [Bethsabea upomina króla] áto iuz Adoniás kroluie bez twoiego wiedznia/ bo temu rozumiem gdy thy obumrzešz [cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis Vulg 3.Reg 1/21]/ ia y fyn twoy Sálomon będyem zá grzešzniki (to iešt niewłašni potomkowie.) BielKron 74.*

W przeciwstawieniu: »obumrzeć ... ożyć« (1): [Fenix] vcžyni šobie gniazdo z Káfyiey/ Mirry/ Kádzydłá roždžek/ położy šie ná tym y obumrze/ z košci onych y z rozmaitych rzeczy wonnošci ožywie BielKron 264.

Szereg: »umilknąć i obumrzeć« (1): Ktož fię tedy będzie zemną špierał? gdyž teraz vmilknę y obumrę [quia nunc tacuero et morior]. BibRadz Job 13/19.

W przén (17) : Abowiem iešli ciało w tym ták šprošnym opiłym przypadku nápoły iáko niežywe iešt/ což rozumiešz o miłey á wdzięczney dušzycy/ iešli tež tám obumrzeć nie mušić? RejZwierc 62v, 66v, 133.

obumrzeć czemu (2): Wybáwiłci nas wybáwiciel nášz z niepráwošci nášzych/ nie przeto ábychmy w nich dáley żyć mieli/ ále ábychmy obumáršzy ciału y šwiátu/ poštánowali w nim nowy żywot. RejPosWstaw [213]v; LatHar 314.

W przeciwstawieniu: »obumrzeć ... ożyć« (1):y było ná then czás bárzo zámiešzáne páńštwo Rzymškie/ y iákoby nápoły było obumarło/ áž Potym było ożyło RejAp 144.

W charakterystycznym połączeniu: ciało obumrze (3).

[Fraza: »obumarło serce [w kim]«: y obumarło šerce iego w nim [et emortuum est cor eius intrinsecus] y šam był iáko kámieñ. BudBib 1.Reg 25/37 (Linde).]

Zwroty: »głodem obumrzeć« (1): A gdy nieznaýdą łálki twey nielza iedno muššá biegiáiac šfukác iáko głodni pšić pokármu šobie á gdy nieznaýdą muššá ták áž ná noc głodem obumrzeć RejPs 87.

»obumrzeć w grzechu šwoim« (2): pišmo o káždym niewiernym powieða/ iż káždy obumarł w grzechu šwoim. RejAp 168, 174.

»(jakoby a. prawie) napoły obumrzeć« (3): RejAp 144; RejPos 356; A iešli gwałt czyniá thák fláčetnemu przyroźdzeniu ciała šwoiego/ á což rozumiešz iešliže tež tám oná niewinna dušzyczká nápoły nie obumrze? RejZwierc 60v.

»do końca obumrzeć« (1): Ale šie ocuć nędzniku á ocuć/ poki do końca nie obumrze ten šwowlny młodzyeniec twoy á to márne ciało twoie RejPos 223v.

»mało obumrzeć« (1): Acž ciało ná ten czás máło obumrze iego [Łazarza] á iáko pišmo powieða/ iż zášnie RejAp 172v.

»marnie obumrzeć« (1): oto Pan ná cię woła miłościwym głosem swoim/ ábyś sie obudził/ áby y ten óstátek owieczek Páńskich márnie nie obumárł *RejAp* 35v.

»[na co] niemal obumrzeć« (1): Bo iusz ten wrzod [złe obyczaje] okrutnie dobre obyczáie Záráził, że nań wżylcy niemal obumárli *CiekPotr* 4.

»śmiercią obumrzeć« (1): byli iedno do czáfu oná pirwřzú śmiercią w grzechoch á w złościach swoich obumárli. *RejAp* 174.

»w złości swej obumrzeć« (2): *RejAp* 174; złościwy/ wedle dekretow Páńskich/ káždy w złości fwey obumrzeć musí. *RejZwierc* 166v.

Szereg: »zemdleć a obumrzeć« (1): Obrocze sie moy miły brácie/ poki iezcze práwie nie zemdleie á práwie nie obumrze [...] to márne ciáło twoie *RejPos* 223v.

a. O roślinach (11) : Bo (y) drzewo ma nádzieię/ choćby ie przycięto. Iezcze odroście á látorośl iego nie wftánie. Choć się ftárzeie w ziemi korzeń iego/ á w prochu obumrze karcz iego. *BudBib Iob* 14/7; *SkarŻyw* 368 [2 r.], 384; *WujNT Ioann* 12/24 [2 r.].

W przeciwstawieniach: »obumrzeć ... młodzić się, być ozywion (3), wzniść wzgorę« (5): *Leop* 1. *Cor* 15/36; *BielKron* 467v; *KuczKat* 90; czymże ziemnorodne Drzewá y ziołá ták godne/ Iż w tym nád człowieká máią/ obumárwřzy w roli/ Młodzą się zás látu k woli? *KlonŻal* C2; *WujNT* 1. *Cor* 15/36.

Szereg: »obumrzeć i sprochnieć« (1): káżde źiarno ktore w źiemię polieią/ nie wznidzie wzgorę/ áż ono pierwey w źiemię zágrzebione obumrze y sprochnieie *BielKron* 467v.

b. O krwi (1) : w ten czás w onych duřzách mieřzkáiących w onym morze [w morowym powietrzu] krew póspolicie zblednie á obumrze *RejAp* 132v.

2. Stracić przytomność, zemdleć (1) : Mariá matuchna iego gdy to wřlyřála/ wřlytka zarzewniwřly sie dlá filnégo śmętku obumarła/ tak iřz przez długi czas mowitz niemogła *OpecŻyw* 78v.

3. Zapaść w sen zimowy (2) : piřzú o ludzyoch niepodobno ku wierze/ áby tám ludzie byli co ob vmieráią [!] ná czás/ to iest ná Zimę [...] iako Záby [...] á niřli ob vmrą [!]/ nákláđú ná swe mieyřcá thowárow/ Perel/ Koralow/ Serponowcom y Gurfzczýńcom/ áby im ná ten czás nákláđli żywności gdy ożywú *BielKron* 433v.

Zwrot: »obumrzeć jako jaskółki na zimę« (1): boimy sie áby [starość] nam ták bárzo światá nie omierziłá/ żebychmy iusz áni krothofile żadney/ áni dobrej myřli żadney wřyc nie mieli/ iedno ták práwie ábychmy obumrzeć mieli iáko iářkółki ná źimę. *RejZwierc* 162v.

Synonim: 2. omdleć.

Formacje współrdzenne cf MRZEĆ.

Cf **OBUMARCIE**, **OBUMARLY**